Бр 39. У Новом Саду, у четвртак 20. фебруара (5. марта) 1914. Година XLIX.

„Застава излази сваки дан двапута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску, кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље, за један месец 2 круне и 70 потура, а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 потура од сваке реде оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе" налази се у кући Јована Чавића, у главној улици број 6. (први кат).

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

Лист српске народне радикалне странке (Вечерњи лист.) Издање „Рада" дион. друштво у Руми.

Шта је ново у политици?

Немачки листови подигли су читаву узбуну због тога, што ће Русија у марту ове године извршити пробну мобилизацију своје војске. Нарочито се испизмила „Наје Фраје Пресе", којој сва пробна мобилизација мирише на рат. Криво јој је, што ће Русија у ту сврху утрошити 260 милијона круна и што ће толике стотине хиљада војника морати сада, у пролеће, да оставе своје домове и поља. По мишљењу „Наје Фраје Пресе", сва је пробна мобилизација у Русији претња, која може и Аустроугарску да натера на нове трошкове. Пробна мобилизација у Русији извршена пре 2 године набацила нам је на грбачу трошак од 500 милијона круна. Али званични лист аустроугарског војног министра не дели мишљење „Наје Фраје Пресе", па препоручује грађанству, да се не узбуђује због руске пробне мобилизације, јер она има само задаћу, да се унапреди и усаврши руска војска. Свакако — нико нема права да Русији заповеда, шта ће да ради у својој кући.

*

Судбени сто у Мармарошсигету осудио је 32 Русина на 37 година затвора и 6800 круна глобе. Њихов покрет за прелаз у православну веру проглашен је као дражење против вере, свештеника и државе. Суд је стао на становиште, да се под фирмом прелаза у православље крију противдржавне тежње, јер да су осуђени Русини радили на томе, да постану православни Руси и да оцепе русинске жупаније од Угарске. Пештански „Вилаг" тим поводом пише, да је привредно и духовно русинско питање у вези. Русини нису могли да издрже привредну утакмицу, па су својој заосталости тражили узроке и нашли, да их само православна вера може спасти. Хијадор Стрипски тврди, да су Русини незналице и сиромаси, али душа им је жедна. Они осећају, да им је потребна душевна храна, коју не могу да добију ни с које стране. Њихово свештенство није се бринуло о њима. Тражили су дакле друго свештенство, које ће се бринути за њих. Они су осетили, да њихови свештеници хоће да им покваре православне обреде. Русинска агитација — пише „Вилаг" — маленкост је према калвинском покрету пре две стотине година, када су калвински писци називали католичке попове „пијаницама, лоповима, крвопијама и отимачима". Да се онда тако схваћала ствар, као у Мармарошсигету, сви би калвински борци били завршили свој живот у тавници. „Вилаг" замера државном одветнику, што је Русине оптужио због дражења против вере, јер нису учинили злочин, када су рекли: „Унијатска је вера покварена, у њој нема среће, па ако човек неће да изгуби душу, мора прећи у православну веру!" Али политичке власти нису се обзирале на закон о слободи вероисповести, него су прихватиле мишљење Манојло Фехера, намесника унијатског бискупа, који је поджупану берешке жупаније писао: „Приликом пресуђивања овог питања не треба да нас руководи модерно схваћање о слободи вероисповести". Интереси унијатског свештенства проглашена су за интересе угарске државе; стога су унијатски свештеници могли да прогласе православне Русине за издајице домовине. Зна се, да политичке власти нису тако схваћале русински покрет. Мункачки сремски начелник је то прогласио „страховањем заинтересованих попова" и да не треба моловати ђавола на виду. Али после се променило мишљење политичких власти. Жандари су почели да присиљавају Русине, да се исповедају и причешћују, отимали су им молитвенике и иконе... Тако су они постали мученици за веру, а на тај начин створен је русински народносни покрет.

„Вилаг" препоручује, да се међу Русинима отворе државне школе са русинским наставним језиком и да се заведе добра управа, па ће бити мир.

*

Др. Миле Старчевић је приказао франковце у правој боји. Из његовог говора изнећемо неколико слика: Јозуа Франк и надбискуп Штадлер сложили су се, јер их је везивала Аустријанштина и служба Бечу. Франковци су шпијуни и денунцијанти, а старчевићанци поштени праваши. Франковци живе од денунцирања, шпијунирања, посредовања којекаквих, и Бог само знаде, од чега све не живе. Хорвата је помиловало мађарско министарство, јер се са другима франковцима обвезао подупирати сваког бана у Хрватској...

*

Др. Влада Андрић, искључени посланик Кочићеве странке, признао је у Дамовићевој „Истини", да су он и његови другови из Кочићеве странке помагали Дамовића и да он и сада то чини. А да би се олакшао Дамовићу посао, послао је др. Живко Нешић са потписом Петра Кочића (који је онда већ био болестан) депешу министру Билинском. Андрић је признао, да је у Крајини радио за Дамовићеве подрепаше.

Све смо то ми још јесенас потврдили, а сада је Андрић потврдио!

Русинска парница пред угарским сабором.

Јуче је посланик Антон Бескид, члан пучке странке, поднео интерпелацију о русинској парници у Мармарошсигету. Не упуштајући се у критиковање пресуде, он је напао пограничну полицију, која је помоћу својих агената изазивача омогућила ову парницу, а нарочито је жестоко напао полицајног шпијона Дулишковића, који је оклеветао мађарске посланике, кад је од грофа Бобринског искао 2000 круна, да том сврхом подмити једног мађарског посланика и да га наговори, да поднесе интерпелацију у ствари прогоњених Русина. Из тога се види, да је погранична полиција хтела да оцрни и мађарску опозицију. Је ли то задаћа полиције, да невине људе оцрни и да им прави неприлике?

Гроф Тиса је одмах одговорио, да опозицију нико није хтео да увреди. На то је Смречањи добацио: У „Пестер Лојду" се то тврдило! Тиса се правдао, да „Пестер Лојд" није владин лист и да не прима никакву субвенцију (смех код опозиције). Тиса је поновио ову своју тврдњу, а на Смречањијев нападај против пресбирова одговорио је, да пресбиро врши своју дужност у интересу мађарске (црножуте) политике. И Дулишковића је узео Тиса у одбрану, јер је он у Русији имао да изврши важну задаћу. Дулишковић је морао да дозна, шта ради незванична Русија у Угарској. Због тога није га требало у сабору жигосати. С тим у вези добацио је Тиса посланику Бескиду, да је он нехотичан друг грофа Бобринског, који се такође приказује као заштитник прогоњених! Тиса не признаје, да су оптужени и сведоци исказивали под притиском жандармерије. По његовом мишљењу тако се правдају сви они, који повлаче своје исказе. Дулишковић није у своме извештају нигде споменуо, да је подмитио посланике, него је само нагласио, да је од грофа Бобринског добио 1000 рубаља, коју је своту наменио дотичном посланику за интерпелацију, али није покушао никога да подмити.

Опозиција је после Тисиног одговора изашла из сабора, а мунгови су једногласно решили, да узму на знање Тисин одговор, којим је узео у одбрану шпијона Дулишковића. (Новосадски подрепаши на челу са дром П. Јанковићем спремају се, да честитају Тиси на овом говору, јер је и тиме доказао, да је велики пријатељ немађарских народа, па ће му уједно однети нову диплому о почасном члан ству у подрепашкој странци. Ур)

Догађаји на Балкану.

Велике силе и независност Епира.

Велике силе су се јако забринуле због догађаја у Епиру. Како из Париза јављају, између великих сила су у току живахни преговори у тој ствари. Талијански министар спољних послова Сан Ђулијано предложио је, да велике силе начине реда у Епиру, те да се ради тога пошљу у Епир међународне трупе. Талијански министар образлаже свој предлог тиме, што Албанија нема војске, а малобројна албанска жандармерија не може се ни упуштати у бојеве са добро организованим и изврсно наоружаним епирским устацима. Велике силе су пак обећале новом албанском владару, да ће га у свему потпомагати. Силе Тројног Споразума нису за тај предлог, јер се боје, да би у том случају могли настати нови заплети. Изгледа, да ће велике силе замолити Грчку, да она начини реда у Епиру, иако знају да ће Грчку тиме довести у врло тугаљив положај. Молиће Грчку, да свим средствима, што јој стоје на расположењу, утиче на Епирце да се до извесног, одређеног, рока покоре албанском владару Виду, иначе да ће морати против њих поступити најстрожије. Велике силе су закључиле, да се Епирцима даде рок до 15. марта, до кога дана морају положити оружје. — Чује се, да је грчки министар председник Венизелос предложио великим силама, да покушају Епирце умирити разним уступцима.

Устанак се епирски међутим све јаче шири. Независност је проглашена и у Санти Каранти и у свима местима, која су напустиле грчке трупе. Привремена епирска влада свуда поставља своје власти. Ред је свуда примеран. „Свети батаљони" заузели су згодне положаје на граници према Албанији, спремни да одбију сваки покушај арбанашких трупа да продру у Епир.

Бечки планови.

Из Беча јављају, да су тамошњи државнички кругови одлучени да по сваку цену угуше устанак у Епиру. Како у дипломатским круговима говоре, између сила Тројног Савеза у току су преговори о томе, шта да се ради у том случају, ако Грчка не буде хтела да се прими, или ако не буде могла да угуши устанак у Епиру. У Бечу би хтели, да велике силе пошљу убојне бродове у грчке воде и приреде флотну демонстрацију против Грчке, ако се Грчка не усхте примити, да она угушује епирски устанак. Ако демонстрација не би помогла, онда да Италија пребаци своје трупе на грчко земљиште (!). Све то да се учини неодложно, јер је устанак обухватио већ сав Епир. — Нема сумње, да ће остале велике силе одбити те бечке предлоге против Грчке.

Албанија.

Албански владар Вид кренуо се у своју нову државу и данас је стигао у Трст, где ће га аустријске војничке и грађанске власти свечано дочекати. Из Трста ће на аустријском пароброду „Таурусу" отпловити у Драч и пратиће га и по један талијански, француски и енглески убојни брод. У Драчу, камо ће стићи у суботу, спрема му се свечан дочек. — Неки немачки листови пишу, да је руски цар пристао, да принц Вид носи титулу албанског краља.

Италија тражи отштету за острва.

„Еко де Пари“ дознаје, да је између Италије и Турске дошло до озбиљних несугласица у питању оних турских острва, што их је Италија посела за време триполитанског рата. Италија је саопћила Турској, да јој та острва неће вратити дотле, док јој Турска не даде извесну отштету. Велики везир је међутим примио јуче талијанског посланика у Цариграду и изјавио му, да Турска неће да даде Италији за та острва никакву нову отштету, јер је она одавно удовољила свима својим обвезама, што их одређује лозански уговор о миру.

Разне вести.

— Сутра ће румунски краљ Карол престоном беседом отворити нови румунски сабор.

— Софијски адвокат др. Д Бацов изјавио је, да бугарски листови нису истинити израз расположења бугарског народа, јер је бугарски народ прожман искреном љубави и захвалношћу према Србима.

— Бугарска је влада преко руског конзулата у Солуну молила солунског гувернера, да не дозволи више представу неког позоришног комада, у којему се вређа бугарски краљ Фердинанд и бугарски народ. Солунски гувернер је забранио даље приказивање тога комада.

— Одбор српске народне скупштине, који је проучавао законски предлог о анексији освојених крајева, довршио је свој рад и поднео је предлог скупштини. Одбор је одбио предлог неких одборских чланова, да изнимна владавина у новим крајевима траје 3 године, а усвојио је владин предлог, по коме ће такав режим трајати 10 година.

— Отворен је паробродски саобраћај између Београда и Земуна и између Београда и Панчева.

— У Скопљу се подиже привремена позоришна зграда. Док се та зграда не подигне, дотле ће скопљанска позоришна дружина давати представе у Призрену.

Невероватна вест.

Пештански и бечки листови јављају, да је супруга црногорског краљевића Мирка, кнегиња Наталија рођ. Константиновић, предала тужбу за развод брака. Ова вест није вероватна.

Нов лист у Спљету.

Ових дана почео је у Спљету излазити нов политички лист под именом „Zastava“. Уредник му је Оскар Тартаља. Лист не припада ниједној странци а заступа народно јединство Хрвата, Срба и Словенаца. У чланку „Омладина на раскршћу“ замера омладини у Загребу, што помаже коалицију, јер је коалиција оруђе у туђим рукама.

Нова Војновићева дела.

Кнез Иво Војновић довршиће ове године своје дело „Царицу“ а за стогодишњицу Ивана Мажуранића прерадиће за позорницу „Смрт Смаил аге Ченгића“.

Читуља.

У Новоме Саду преминула је Љубица удова иза пок. Јове Вукичевића, бившег жандарског поручника. Погреб ће бити данас после подне. После опела у успенској цркви пренеће се земни остаци на овдашње успенско гробље. Лака јој била земља!

Испушени милиони.

Од 1. јануара до 31. августа 1913. године пазарио је угарски монопол дувана 113,120.338 круна и 74 потуре, за 12 хиљада круна више него у исто време 1912. године. Иако је дуван све скупљи, зато се ипак троши све више. Цигара је попушено 418 милијона комада а цигаретли 1545 милијона комада. Од цигара се највише троше трабуко — 16,438.400 комада, британика 11,812 300, регалија медија 10,297.800, регалитас 2,500.000 комада. Цигариса је продато 108,020.600, кратких мађарских цигара 132,060.200, порторико 55,124.315, разних иноземских цигара 139,820.600 комада. Мађарских цигарета продато је 714,621.800, женских цигарета 385,797.950, цигаретле Дунав 140,411.315 и т. д.

Очајно дело једне американе удовице.

Из Сомбора јављају, да се Младен Лалошевић ових дана после дужег одсуства вратио из Америке. Ту је дознао, да је његова жена живела у дивљем браку са једним Винковчанином. Лалошевић је отишао у Винковце и довео своју жену, али њу је мужевљев повратак толико огорчио, да је најпре мужа а после себе отровала цеђем.

Брзојави „Застави“.

Стигли 20. фебруара.

Угарски сабор.

Будимпешта. Када се расправи садањи дневни ред, отпочеће расправа о изјави министра председника Тисе о његовим преговорима са Румунима. Од владиноваца ће у тој ствари говорити Јакабфи, Фаркаш и Кихтер, а од опозиције Апоњи, Стеван Бетлен, Вертан, Деши и Полоњи. Тиса је изјавио, да посланичка кућа неће држати седницу у суботу, понедељак и уторак, а у среду ће продужити расправу о оним предметима, који остану нерасправљени ове недеље.

Будимпешта. Отпочела је специјална расправа законског предлога о припомоћи бродарским друштвима.

Опструкција у аустријском сабору.

Беч. У чешким и пољским посланичким круговима се говори, да ће чешки аграрци и радикали већ данас отпочети опструкцију у саборској седници.

Размирице чешких странака

Праг. Извршни одбор чешке народне социјалистичке странке изјавио је, да за сада нема разлога да не верује изјавама посланика Швихе. Швиха мора учинити све кораке, да опере своју част.

Долазак немачког цара у Беч

Беч. Немачки цар Виљем стиже овамо 9. (22.) марта. У његову част биће у двору приређен породични ручак. Тога дана у вече немачки цар ће отпутовати у Млетке (Венецију).

Железничка пруга Београд —Топчидер.

Београд (Р.) Министарству грађевина је отворен кредит од 150 хиљада динара за изградњу железничке пруге уског колосека од Београда до Топчидера. Тај ће се кредит накнадно унети у буџет расхода за ову годину. Израдом тога колосека биће умањен застој и закрченост на београдској железничкој станици.

Накнада француском свиларском друштву.

Београд (Р.) Француско посланство у Београду умолио је српску владу, да француском свиларском друштву у Ђевђелији исплати новчану накнаду за штету, коју је друштво имало за време, док су српске војничке власти употребљавале друштвене зграде. Ради тог тражења образоваће се анкетна комисија, која ће на лицу места утврдити, да ли и за које су време војничке власти употребљавале зграде тога друштва, после чега ће се одмах одредити и исплатити накнада.

Накнада железничкој управи.

Београд (Р.) Министарство грађевина умолио је министра финансија, да што пре одобри тражене накнадне кредите у износу два милиона динара, да би се могао исплатити дуг за нове крајеве железничкој управи и сењском руднику.

Бугарска новчана кубура.

Софија. (А. Л.) У уторак 25. овог месеца отпочеће упис унутрашњег зајма у Бугарској на подлови државних бонова у своти од 10 милиона лева. Расподела бонова међу уписнике треба да се изврши 5. марта т. г. Сумњиво је, да ли ће се моћи извести сав упис тога дана. Неколике велике бугарске банке одрекле су учешће.

Принц Вид путује у Албанију.

Трст. Принц Вид отпутовао је на броду „Таурус“ у Драч.

Забрана Шевченкове прославе.

Петроград. У думи се расправљало о забрани Шевченкове прославе. Опозиција доказује, да не треба угушивати малоруски покрет. Миљуков захтева, да се у Кијеву оснује малоруски универзитет, који ће ослабити утицај украјинског универзитета у Лавову.

Одговорни уредник:
МИТА КЛИЦИН.

СРБИН ОД СРБИНА!!
БЕРБЕРИН У БУДИМПЕШТИ
ВЛАДИМИР ВУЈИЧИЋ
Молим све Србе који долазе у Будимпешту, да ме посете и својом посетом да ме потпомогну. Радња ми је на живом месту 97 3-5
Erzsebet tér број **14.**
(у реду Fisher Kohna i Aron Brauna)

За наступајућу сезону
препоручују **гуму за каламљење најбоље врсте, плава камена** рафије (шаша), даље: **бензина за моторе** у свакој количини по најумеренијој цени
МИКИН и СТОЈКОВИЋ
260 3 12 Нови Сад, Дунатска ул. 32

ТРАЖИМ ЦИГЉАРА.
Потребујем цигљарског мајстора, који је вешт у том послу, за цигљану која ради са 19—20 хиљада дашчица. Првенство имају они, који су фуруне на коморе радили. Ступање по погодби одмах. Обратити се на
298 2 3 **Светозара Лакатуша**
у Срп. Елемир (p. Felsőelemér).

ГОСТИОНИЦА са лепом кућом у Вршцу, на главном друму, због слабости здравља продаје се из слободне руке по врло повољним условима, за које се треба обратити на
Т. Витенбергер — Вршац
309 1 3 Змај Јовановића ул. 37.

ИМАМ ВИНОВИХ КАЛЕМА
оплемењених на американској подлози 2 годишњих од најплеменитијих врсти грожђа. Исто тако имам и прпољака монтиколе и порталис, од којих се може добити у свакој количини. — На захтев шаљем ценовник сваком.
Стева М. Тимотијевић
311 1—5 Ириг (Срем).

Бела пекарија
потпуно снабдевена са свим алатом пекарским, са локалом за дућан и станом, на врло прометном месту **у Новом Саду**, која би највише одговарала младом Србину од тога заната, пошто би му преузимањем исте, осигурана била егзистенција и напредак 150 5—5
издаје се одмах.
За поближе услове обратити се власнику **Ђоки Пушићу, Нови Сад,** Ћурчијска ул. бр. 18.

БИЛИЈАРА! Све врсте нових и употребљаваних, Тиволи игара музичких аутомата са убацивањем новаца, пивских апарата, као и свих осталих за гостионице и кафане прибора. Може се добити јефтино на отплату. Старе билијаре примам у промену на захтев шаљем ценовнике сваком бадава. **JOHANN SCHMIDT, Bacsfehetechegy.** Интерурбан. Телефон бр. 9. 121 8—100

У АМЕРИЦИ
и на целом свету против бубуљица и осталих нечистота на лицу свако само ВИЛИА КРЕМ употребљује, јер је то најбоље средство за улепшавање лица. — 1 тегла стаје 1 круну. Поштом свугде шаљем. Трговци велик попуст. - - -
САМКО ВУИЋ апотекар,
1941 7— СОМБОР.

Ружа! :: Ружа!
у сто врсти, имам на продају, и то: вијугалица које непрестано цветају, поморанџасто-жуте, дво- и тробојне и још много најновијих врсти, које преко целог лета цветају. Опис боја, цене и упутство, како се негују руже, на захтев шаљем сваком бадава.
Стеван Ђорђевић,
оплемењивач ружа, у Вел. Бечкереку, Korona utca 26.
204 5—10

БИОСКОП НА ПРОДАЈУ!
Имам цео нов прибор за биоскоп на продају.
296 2 3 **Јоца Влајић**
Долово, бр. 451 (Torontál v. m.)

Потребујем више опанчарских радника. Плаћам највишу цену по пару. У посао ступити могу одмах. 79 3-5
Еветовић Михаљ, Szeged.

Српска книжарница код Спиридона Марковића у Новом Саду.